

Rīgas Stradiņa universitāte
Psiholoģijas laboratorija
Testu un aptauju reģistrs

1. Instrumenta nosaukums latviešu valodā, autora vārds uzvārds, adaptācijas vai izveides gads:

Reliģijas centralitātes skalas 5 pantu versija, CRS-5, adaptācija Ingrīda Trups-Kalne (2019), RSU.

2. Instrumenta nosaukums oriģinālvalodā (adaptētajam instrumentam), autora vārds uzvārds, izveides gads:

The Centrality of Religiosity Scale, CRS-5 (Huber, 2012)

3. Instrumenta vispārīgs raksturojums (ko mēra, cik un kādas skalas un jautājumi, atbilžu sniegšanas forma, atslēga jeb atbilžu interpretācija u.c.):

Reliģiozitāte un tās aspekti tika novērtēti, izmantojot Hubera (*Huber, 2012*) reliģijas Centralitātes skalu (*The Centrality of Religiosity Scale, CRS-5*), kas mēra dažādu reliģiskās dzīves dimensiju izteiktību. Šī aptauja ietver teorētiskos jēdzienus un operacionalizējamus konstruktus no vairākām jomām – reliģijas socioloģijas, reliģijas psiholoģijas, reliģiju zinātnes un teoloģijas. Reliģijas centralitātes jēdziens ir saistīts ar reliģijas ietekmi uz cilvēka dzīvi. Jo nozīmīgāka un svarīgāka indivīdam ir reliģija, jo lielāka ir tās ietekme uz viņa pieredzi un uzvedību (*Huber, 2004*). Pilnajai aptaujas versijai (*Huber, 2004*) ir 15 panti, bet ir iespējams izmantot arī īsākas – 10 un 5 pantu versijas (*Huber, 2012*), kas mēra piecas reliģiozitātes dimensijas – interesi par reliģiskiem jautājumiem, reliģisko ideoloģiju, lūgšanu, reliģisko pieredzi, piedalīšanos dievkalpojumos. Instruments operacionalizēt Gloka un Starka (*Stark & Glock, 1968*) reliģiozitātes pieeju, ko praktiski var attiecināt uz jebkuru reliģiju. Šo reliģiozitātes modeli veido piecas dimensijas:

- rituālā dimensija (piedalīšanās publiskos dievkalpojumos, privātā lūgšana, reliģisko rakstu lasīšana, gavēšana utt.);
- ideoloģiskā dimensija (cik lielā mērā indivīds pieņem attiecīgās reliģijas ticības patiesības);
- pieredzes dimensija (cik lielā mērā indivīds ir emocionāli pārdzīvojis ticību, piem., izjutis dzīves jēgu, atdzimšanu, bijību utt.);
- konsekvencu/seku dimensija (cik lielā mērā indivīda reliģiskā pārliecība ietekmē viņa ikdienas dzīvi, piem., bērnu audzināšanu, laulāto attiecības, darbu utt.);
- intelektuālā dimensija (reliģiskās zināšanas, cik lielā mērā ticīgais spēj nodot tālāk savu reliģisko pārliecību).

Satura jomas – aptauja paredzēta lai novērtētu reliģiozitāti un tās dimensijas - interesi par reliģiskiem jautājumiem, reliģisko ideoloģiju, lūgšanu, reliģisko pieredzi, piedalīšanos dievkalpojumos

Galvenās pielietojuma jomas – reliģijas psiholoģija, pastorālpsiholoģija, veselības psiholoģija, personības un sociālā psiholoģija

Testa mērķa populācijas raksturojums – pieaugušie, neatkarīgi no reliģiozitātes izteiktības, pamatā lieto monoteistisko reliģiju (Kristietība, Islāms) ticīgo izlasēs.

Testa skalu skaits un īss mainīgo apraksts

Aptauja mēra piecas reliģiozitātes dimensijas – interesi par reliģiskiem jautājumiem, reliģisko ideoloģiju, lūgšanu, reliģisko pieredzi, piedalīšanos dievkalpojumos.

Interese par reliģiskiem jautājumiem raksturo to, ka cilvēkiem ir noteiktas zināšanas par reliģiju un ka viņi var izteikt viedokli par transcendentālo, reliģiju un reliģiskajiem jautājumiem. Šajā dimensijā reliģiozitāte tiek izpausta caur interesi par reliģiskiem jautājumiem, zināšanām un caur reliģisko jautājumu personīgo interpretēšanu.

Reliģiskās ideoloģijas dimensija balstīta uz pieņēmumu, ka reliģioziem indivīdiem piemīt empīriski nepārbaudāmu uzskatu kopums, kas attiecas uz transcendentālā eksistēšanu un tā dabu. Šajā dimensijā ir koncentrēšanās uz transcendentālā esamību un ticamību, kas pastāv pāri empīriskajai sfērai. Tas ir priekšnosacījums, lai transcendentālais būtu psiholoģiski nozīmīgs.

Reliģiskās pieredzes dimensija norāda uz to, ka transcendentālā realitāte kādā posmā reliģiskai personai ir uztverama un sajūtama. Reliģiskās pieredzes emocionālajai kvalitātei ir spēcīgs efekts uz indivīda reliģisko pieredzi un uzvedību.

Lūgšanas dimensija norāda uz reliģisko indivīdu iesaistīšanos aktivitātēs un rituālos, kuros viņi privāti lūdz vai sazinās ar transcendentālo.

Dievkalpojumu dimensija atklāj, kā reliģiskā piederība tiek izpausta caur sabiedriskajām aktivitātēm un rituāliem, kas notiek publiski. Reliģiozitāte šajā dimensijā ir fenomens, kurā cilvēki piedalās sociālā darbībā. Tas ietver indivīdus sociālā tīklā, kas var kalpot kā resurss.

Testa vienību skaits – 5 panti

Testa vienību formāts un atbilžu skala

Aptaujas piecu pantu versijā ir pieci jautājumi, kas tiek mērīti Likerta skalā no 1 līdz 5 (1 – nekad, 5 – bieži), un katrs no pantiem attiecas uz vienu no piecām reliģiozitātes dimensijām.

Testa vadīšanas veids – bez laika kontroles, papīra vai elektroniskas aptaujas veidā

Atbildes veids – rakstiski

Testa izpildes laiks – bez laika kontroles

Testa formas – dotā aptauja ir saīsinātā CRS versija

4. Informācija par instrumenta lietošanas noteikumiem:

Latviskotā aptaujas versija ir mūsu rīcībā. No adaptācijas autores saņemta informācija, ka aptauja ir brīvpieejas nekomerciālām pētnieciskām vajadzībām. Lūdzam pārbaudīt aktuālo oriģināla autora sniegto informāciju par instrumenta izmantošanas nosacījumiem Jūsu intereses brīdī un ja gadījumā instrumenta izmantošanai ir nepieciešama oriģināla autora atļauja, lūdzam Jūs vērsties pie oriģināla autora ar lūgumu izmantot latviski adaptēto instrumentu sava darba vajadzībām. Rakstiski saņemtā atļauja ir jāiesūta Psiholoģijas laboratorijas testu un aptauju reģistra atbildīgajai kontaktpersonai ([skat. reģistra web](#)). Jāaizpilda un jāiesūta arī web ievietotais iesniegums. Pēc tam, balstoties uz no oriģināla autora saņemto informāciju un/vai Jūsu iesniegumu, izsniegsim Jums instrumentu.

5. Pamatinformācija par adaptētā vai izveidotā instrumenta psihometriskajiem rādītājiem (piem. Kronbaha alfas koeficients) un/vai izlases raksturojums:

Aptaujas pilno versiju ir adaptējusi I. Rudzīte (2010), 10 pantu versiju – I. Trups-Kalne (2012). Trups-Kalnes (2019) pētījumā tiek uzlabota un adaptēta piecu pantu versija.

Reliģijas centralitātes skalas piecu pantu versijas faktoriālās validitātes pārbaude notika, izmantojot izpētošo faktoranalīzi ar galveno komponentu asu metodi (*Principal Component Factoring*), piemērojot varimaksa rotāciju ar Kaizera normalizāciju. $KMO = 0,75$, kas norāda, ka faktoru analīzē izmantotā izlase pēc apjoma ir bijusi adekvāta, bet Bertleta testa rādītājs $\chi^2(10) = 355,46$, $p < 0,001$, norāda, ka korelācija starp mainīgajiem ir bijusi pietiekami cieša. Iegūtais viena faktora modelis izskaidro vairāk nekā 49,3% mainīgo lielumu dispersijas.

Iegūtie rezultāti norāda, ka visi pieci aptaujas panti veido vienu komponentu/faktoru ar pietiekoši augstiem faktora svāriem. Arī skalas iekšējās saskaņotības rādītājs (Kronbaha alfa) ir

atbilstošs – 0,71. Tas ļauj secināt, ka arī Reliģijas centralitātes piecu pantu versija (RCS-5) var tikt izmantota pētniecībā. Tas, salīdzinot ar aptaujas garākajām versijām (RCS-15 un RCS-10), ir izdevīgāk, jo taupa pētnieku un respondentu laiku un resursus, sniedzot pietiekami pamatotus un drošus rezultātus.

Informācija sagatavota RSU Psiholoģijas laboratorijā.

Ja Jums rodas jautājumi par šo aprakstu, interesē RSU adaptētie vai izveidotie instrumenti, to pieejamība, izmantošanas iespējas, kā arī rodas jebkuri jautājumi saistībā ar testu un aptauju reģistru, sazinieties ar Psiholoģijas laboratorijas testu un aptauju reģistra atbildīgo kontaktpersonu. Kontaktinformāciju meklējiet reģistra mājas lapā: <https://www.rsu.lv/psihologijas-laboratorija/testu-aptauju-registrs>